

Návrh opatření

pro předškolní vzdělávání
pro město Kladno



Návrh opatření

pro předškolní vzdělávání
pro město Kladno

Obsah

Úvod	7
Výchozí stav	8
Popis plánování	12
Karty potřeb a opatření	15
Systémová komunikace	16
Sběr dat	21
Spolupráce s rodiči a dětmi	26
Dodatečné vzdělávací příležitosti	35
Fundraising a projektové poradenství	42

Text: Vendula Karasová

Spolupracovali: Veronika Kamenická, Martin Kovalčík, Dana Konvalinková

Foto: Zuzana Trachtová (Předškolní klub ČvT, Kladno)

Grafická úprava: Jiří Novák

Úvod

V roce 2000 přešla odpovědnost za řízení vzdělávací soustavy z okresních školských úřadů z části na kraje a významná část kompetencí také na obce s rozšířenou působností. Současný systém však funguje spíše setrvačností. Řada obcí svou roli zřizovatele nedokáže efektivně naplňovat. Zřizovatelům mateřských a základních škol často chybí koncepce vzdělávací politiky ve vztahu ke školám i vize jejich rozvoje. Komunikace s řediteli základních a mateřských škol se většinou omezuje na záležitosti technického charakteru, především na oblast financování a investic. Zřizovatelé se dostatečně nevěnují rozvoji oblastí, napomáhajících k vytváření podmínek pro rovný přístup ke vzdělávání.

Návrh opatření pro mateřské školy na území města Kladna navrhuje změny, které lze ve většině případů aplikovat s minimem finančních nákladů. Opatření jsou založená spíše na změně postojů jednotlivých aktérů, přesto však mohou významně přispět k zefektivnění současného systému řízení vzdělávací soustavy.

Od června 2013 do června 2015 realizuje Člověk v tísní o. p. s. projekt „Pojďte do školky“. V rámci tohoto projektu byly přímo podporovány děti a jejich rodiny formou individuálních konzultací a možnosti navštěvovat předškolní klub kladenské pobočky organizace Člověk v tísní, o.p.s. Součástí projektu bylo také lokální síťování a plánování.

Návrh opatření pro předškolní vzdělávání města Kladna vznikl během let 2014 a 2015 na základě několikaletých zkušeností pracovníků kladenské pobočky organizace Člověk v tísní, o.p.s. v oblasti vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami a konzultací s koordinátory lokálních pracovních skupin ze 16 měst, které jsou do projektu zapojeny.

V dokumentu jsou obsaženy karty potřeb a opatření k vybraným oblastem, které se týkají předškolního vzdělávání v Kladně. Jedná se o systémovou komunikaci ve městě v oblasti vzdělávání, spolupráci s rodiči a dětmi, dodatečné vzdělávací příležitosti, sběr dat a fundraising. Součástí dokumentu jsou také příklady dobré praxe z pěti různých měst, kde se uvedená opatření podařilo velmi dobře aplikovat do praxe. Jejich fungování ve městech z řady míst České republiky lišících se svou velikostí i počtem obyvatel ukazuje, že s vynaložením minimálních nákladů lze dosáhnout změn, které vedou ke zkvalitnění současného vzdělávacího systému. Zároveň je patrné, že aktivní zapojení zřizovatele mateřských a základních škol, vzájemná komunikace a spolupráce všech rozhodujících aktérů je pro realizaci opatření v oblasti vzdělávání klíčová.

Předkládaný Návrh opatření pro předškolní vzdělávání města Kladna není na rozdíl od dalších měst, kde je projekt také realizován, statutárním městem Kladnem podporován. Jedná se tedy spíše o návrh opatření pro oblast předškolního vzdělávání.

Výchozí stav

Kladno se nachází 25 km severozápadně od Prahy. Je třináctým největším městem České republiky. Kromě působnosti statutárního města na svém území je také obcí s rozšířenou působností a pověřeným obecním úřadem. Do správního území Kladna spadají dvě obce s pověřenými obecními úřady Kladno a Unhošť a dalších 46 obcí. Specifické postavení ve Středočeském kraji vyplývá z toho, že Kladno je jeho největším městem, krajským městem je však hlavní město Praha, které leží mimo území kraje.



K 1. 1. 2014 mělo Kladno dle Českého statistického úřadu 68 519 obyvatel s průměrným věkem 41,8 let. K 31. 12. 2012 žilo v obvodu obce s rozšířenou působností Kladno 120 572 obyvatel. Ze statistik MPSV vyplývá, že v okrese Kladno byla k 31. 7. 2014 míra nezaměstnanosti 8,6 %.

Strategické dokumenty

Mezi základní strategické dokumenty města Kladna patří Strategie udržitelného rozvoje statutárního města Kladna, Komunitní plán sociálních služeb města Kladna 2013+ a Integrovaný plán rozvoje města v rámci ROP. Jako další strategický dokument je možné uvést Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ve středočeském kraji.

Řízení města

Město Kladno je samostatně spravováno zastupitelstvem města. Dalšími orgány jsou rada města, primátor města, magistrát města a městská policie. Zastupitelstvo města

Kladna je tvořeno 33 členy zvolenými ve volbách do zastupitelstev obcí v komunálních volbách. Z nich je zastupitelstvem města volena devítičlenná rada města. Zastupitelstvo města ze svého středu volí primátora, tři náměstky primátora a dalších pět členů rady města. Po komunálních volbách v říjnu 2014 došlo ke změně primátora města, výraznými změnami prošlo také složení zastupitelstva.

Spolupráce města Kladna a Agentury pro sociální začleňování

Město Kladno se přihlásilo ke spolupráci s Agenturou pro sociální začleňování v roce 2012 vyplněním přihlášky a dotazníku. V souladu s pravidly výběru obcí ke spolupráci Agentura tuto přihlášku analyzovala a prověřila skutečnosti v ní uvedené terénním šetřením. Výsledky tohoto šetření předala vedení města Kladna a členům Monitorovacího výboru, kteří o výběru obcí ke spolupráci rozhodují. Zástupci města vyrozuměli Agenturu před jednáním Monitorovacího výboru, který vybíral obce ke spolupráci od r. 2013, a který zasedal 29. a 30. listopadu 2012, že se jej nezúčastní a z výběrového řízení odstupují. Monitorovací výbor tedy přihlášku města Kladna dále neposuzoval.

Oddělení školství města Kladna

Na magistrátu města funguje oddělení školství, na kterém pracuje pět zaměstnanců na plný úvazek. Radním, zodpovědným za oblast školství, je primátor. Oddělení školství vykonává státní správu v přenesené působnosti vůči mateřským a základním školám a školským zařízením v rozšířené působnosti obvodu Kladno.



Náplň činnosti kladenského oddělení školství:

- zpracovává data z dokumentace a evidence školy a školských zařízení
- vydává informační zpravodaj pro školy a školská zařízení
- eviduje uchazeče o místa učitelů a pracovní místa ve školních jídelnách
- zajišťuje výkon samostatné působnosti formou správy škol zřizovaných městem
- vede agendu výběru úplaty za předškolní vzdělávání v MŠ
- vystavuje zřizovací listiny školských rad při ZŠ
- podílí se na zápisech do 1. ročníků ZŠ a zápisech do MŠ včetně přestupů v průběhu školního roku
- zajišťuje letní a zimní prázdninový provoz MŠ
- administruje výjimky z počtu dětí a žáků v MŠ a ZŠ
- vystavuje potvrzení o době zaměstnání bývalých pracovníků školství

Jednou ročně (zpravidla koncem srpna) svolává vedoucí školského oddělení porady ředitelů základních škol a mateřských škol. Kromě ředitelů MŠ a ZŠ se jich účastní vedoucí sociálního odboru.

Mateřské školy na území města Kladna

Na území Kladna se nachází 24 mateřských škol zřizovaných městem, jedna církevní MŠ a jedna soukromá MŠ. Od roku 2006 jsou kapacity mateřských škol průběžně posilovány ve vazbě na nárůst demografické křivky. Kapacita předškolních zařízení byla dle vyjádření oddělení školství na začátku projektu nedostatečná, zřizovatel ji však průběžně navyšoval především přístavbami u stávajících školek. Během dvou let se navýšila o 200 míst, čímž je dle zřizovatele poptávka uspokojena.

Mateřské školy na území města však prakticky nenavštěvují děti ze sociálně znevýhodněných rodin. Dle sdělení oddělení školství magistrátu je počet těchto dětí v mateřských školách maximálně deset. Drtivá většina těchto dětí má přitom bez strukturované předškolní přípravy vážné potíže se zvládnutím učiva již v prvních třídách základních škol. V individuálních případech, zejména u dětí před nástupem do školy, případně dětí s odkladem školní docházky, je snaha oddělení školství tyto děti do mateřských škol umístit.



Mateřské školy na území města prakticky nenavštěvují děti ze sociálně znevýhodněných rodin. Dle sdělení oddělení školství magistrátu je počet těchto dětí v MŠ maximálně deset.

Zřizovateli mateřských škol však chybí koncepční řešení jak motivovat a podpořit rodiny dětí ohrožených školním neúspěchem při zařazení do hlavního vzdělávacího proudu předškolního vzdělávání.

Nastavení spádovosti základních škol na území města

Pokud se ohroženým dítětem z rodin s nízkým sociálně ekonomickým statutem podaří úspěšně zapojit do systému předškolního vzdělávání (ať už v běžné mateřské škole nebo využitím některé z dodatečných vzdělávacích příležitostí např. předškolního klubu), velmi často se při zápisu do základní školy setkají s další bariérou bránící rovnému přístupu ke vzdělávání v podobě nastavení spádovosti kladenských základních škol.

Dne 15. 1. 2014 vešla v platnost Obecně závazná vyhláška č. 26/2013 o školských obvodech spádových ZŠ. Došlo k významné změně spádovosti. Náměstí Starosty Pavla, kde je na Magistrátu města Kladna přihlášena k trvalému pobytu většina osob bydlících na ubytovnách, se stalo spádovou oblastí pro ZŠ Pařížskou (namísto ZŠ Vašatova). Trvalý pobyt na Nám. Starosty Pavla 44 mají lidé bydlící na ubytovnách v souvislosti s přiznáváním dávky hmotné nouze (doplatku na bydlení), která byla poskytována na jinou než nájemní formu bydlení – typicky ubytovnu. Žadatel o tuto dávku musel splnit podmínku sociálního odboru přihlášení k trvalému pobytu na ohlašovně Magistrátu (tzv. bezdomovecký trvalý pobyt). Bylo tedy nutné zahájit správní řízení o zrušení trvalého pobytu na předchozí

adrese. Teprve po splnění této podmínky mohla být žadateli přiznána dávka doplatek na bydlení. Tato praxe v Kladně trvala do konce roku 2011. Od 1. 1. 2012 se v souvislosti s Drábkovou reformou a přesunem agendy vyplacení dávek pod ÚP od této praxe začalo upouštět. Díky tomuto opatření má však podstatná část lidí žijících v ubytovnách na stále trvalé bydliště na ohlašovně Magistrátu.

Změnu spádovosti lze jednoznačně vnímat jako silně prosegregační. Základní škola Pařížská je sice od ledna 2014 oficiálně školou základní, převážná část dětí se zde však nevzdělává podle vzdělávacího programu pro základní školy a navštěvují ji téměř výhradně žáci z chudých a sociálně znevýhodněných rodin. Takto nastavená spádovost nemá logiku ani z hlediska docházkové vzdálenosti, vzhledem k tomu, že ZŠ Pařížská je od Náměstí Starosty Pavla vzdálena více než tři kilometry a několik dalších škol se nachází podstatně blíže zmiňovanému náměstí.

Popis plánování

Kladenská pobočka organizace Člověk v tísni, o.p.s., která projekt „Pojďte do školky!“ v Kladně realizuje, působí ve městě již od roku 2000. Cílovou skupinou služeb jsou především lidé ze sociálně znevýhodněného prostředí, kteří často bydlí v sociálně vyloučených lokalitách a ubytovnách. Na první poskytovanou službu terénní sociální práce postupně navazovaly další, došlo především k rozšíření služeb pro děti (individuální doučování v rodinách, nízkoprahové zařízení pro děti a mládež a předškolní klub).



K podpoře lokálních vzdělávacích plánů a úspěšné realizaci opatření vedoucí ke zlepšení situace v oblasti předškolního vzdělávání se ukázalo jako nezbytné získat co nejširší podporu všech aktérů, kteří do procesu vzdělávání zasahují, tzn. představitelů města, vedení mateřských a základních škol, pedagogů, členů školských poradenských zařízení, zástupců OSPOD i nestátních neziskových organizací.

Z tohoto důvodu bylo cílem první fáze projektu seznámit se záměry a cíli projektu výše uvedené aktéry a současně zmapovat současnou situaci v oblasti předškolní přípravy dětí ve městě, především z pohledu přístupu zodpovědných autorit k tématu inkluze.

Informace o záměrech, cílech a harmonogramu realizace projektu byla prezentována na základě předem zasláných podkladů vedoucím oddělení školství Magistrátu města Kladna všem ředitelům základních škol a mateřských škol na poradě ředitelů v srpnu 2013 a následně zveřejněna v zářiovém čísle Věstníku, který oddělení školství zasílá každý měsíc všem městům zřizovaným školám.

V rámci navázání spolupráce s městem a jeho odpovědnými autoritami se uskutečnila řada jednání, jejichž výsledkem bylo získání informací o přístupu a možnostech města k otázce plánování změn v oblasti vzdělávání ohrožených dětí a podpory jejich předškolní přípravy. Výstupy z jednání posloužily také k vytvoření situační analýzy, která obsahuje informace týkající se charakteristiky města, jeho organizace, fungování institucí zaměřených na oblast školství a analýzu příslušných strategických dokumentů města či kraje, a to zejména z pohledu opatření či záměrů v oblasti vzdělávání. Jedná se o Strategii udržitelného rozvoje města, Komunitní plán města v oblasti rozvoje sociálních služeb a Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ve Středočeském kraji. Analýza dále popisuje kladenské sociálně vyloučené lokality a popis situace v oblasti předškolního vzdělávání ve městě.

Předškolní vzdělávání není prioritou

Na základě uskutečněných jednání vyplynulo, že oblast předškolního vzdělávání, zejména ve vztahu k dětem ohrožených školním neúspěchem, není pro město prioritou. Jako jediný problém na začátku projektu stran zástupců města byla vnímána nedostatečná kapacita (cca 200 chybějících míst). V dubnu roku 2015 město Kladno deklarovalo, že ve školním roce 2015/2016 budou do mateřských škol přijaty všechny zapsané tříleté děti. Tím je problematika předškolního vzdělávání ve městě považována za vyřešenou.

Z vyjádření jednotlivých zástupců města vyplývá, že děti ze sociálně slabých rodin mateřské školy nenavštěvují pouze z důvodu nezájmu jejich rodičů. Případné finanční důvody dle zástupců města nejsou relevantní, rodiny si mohou požádat o odpuštění poplatku na základě předloženého dokladu o pobírání dávek hmotné nouze. Finanční náklady spojené s cestovným a stravým nejsou brány v potaz.



Nepříznivý vývoj lokálního plánování v Kladně ukazuje, že bez podpory města jako zřizovatele mateřských škol se daná opatření velmi obtížně uvádí do praxe.

Ve druhé fázi projektu proběhlo dotazníkové šetření v rodinách klientů kladenské pobočky organizace Člověk v tísni, o.p.s. s dětmi předškolního věku, které potvrdilo hypotézu, že jako největší bariéru při vstupu do mateřské školy vnímají maminky právě finanční náklady spojené především s náklady na stravu a přidružené akce (vstupné do divadel, kin, zoologické zahrady...). Druhá a třetí fáze projektu se měla věnovat přípravě pracovní skupiny, která by se na lokálním plánování systémových změn v oblasti předškolního vzdělávání dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí podílela.

Na základě postoje zástupců města i dalších oslovených aktérů se však ukázalo, že se pracovní skupinu složenou ze zástupců jednotlivých institucí nepodaří realizovat.



Cílem pravidelných setkávání měla být identifikace:

- důvodů vypadávání ohrožených dětí ze systému předškolního vzdělávání
- možností předškolního vzdělávání těchto dětí
- způsobů motivace rodičů k předškolnímu vzdělávání dětí
- možností adaptačních opatření
- toků informací a sběr dat o cílové skupině mezi zainteresovanými institucemi
- vzájemné spolupráce organizací zapojených do pracovní skupiny
- společná práce na kartách opatření

Náhradním řešením se jevila možnost ustanovit menší pracovní skupinu složenou výhradně ze zástupců místních neziskových organizací působících v oblasti předškolního vzdělávání. Ani tento záměr se bohužel nepodařilo uskutečnit. Po jednání s organizací, jejíž účast byla díky společné cílové skupině pro spolupráci na tématu klíčová, vyplynulo, že se neztotožňuje s myšlenkou, aby aktivity tohoto typu organizovaly NNO. Pracovní skupiny by se účastnila pouze za předpokladu, že ji bude koordinovat město jako zřizovatel mateřských a základních škol a hlavní aktér na poli vzdělávání ve městě. Jedná se o stanovisko, které se během jednání se zástupci řady institucí neobjevilo ojedinele.

Nepříznivý vývoj lokálního plánování v Kladně i praxe z řady českých měst zapojených do projektu, kde jsou pracovní skupiny koordinovány nebo alespoň významně podporovány zřizovatelem ukazuje, že bez této podpory se daná opatření velmi obtížně uvádějí do praxe. Následující karty potřeb a opatření i příklady dobrých praxí proto mohou být inspirací ke zlepšení situace v předškolním vzdělávání pro nové vedení města.

Karty potřeb a opatření

Na následujících stránkách naleznete několik kapitol, které se skládají z tzv. „karet potřeb a opatření“. Karty vznikaly v průběhu realizace projektu „Pojďte do školky!“ pro potřebu tvorby konkrétních návrhů, jaké aktivity může v dalších letech město realizovat se záměrem zpřístupnit systém předškolního vzdělávání co největšímu počtu dětí. V první fázi plánování bylo určeno pět významných faktorů, které systém předškolního vzdělávání ovlivňují ve všech městech a obcích.

Pro přehlednost jednotlivých návrhů pro konkrétní města pak byl zvolen formát těchto karet potřeb, ve kterých jsou stručně u každého z pěti faktorů identifikovány základní potřeby, popsána současná situace ve městě a vize, čeho má být dosaženo. Na karty potřeb pak navazují karty popisující navrhovaná opatření, v nichž jsou navrhovány konkrétní činnosti vedoucí k určeným cílům, postupy, realizátoři aktivit.



Karty potřeb a opatření se věnují těmto pěti faktorům ovlivňujícím situaci v předškolním vzdělávání:

- **systémová komunikace** – věnuje se zapojení jednotlivých aktérů do komunikace a výměny informací
- **sběr dat** – navrhuje způsob, jak zjistit alespoň přibližný počet dětí, které vypadávají ze systému předškolní výchovy
- **spolupráce s rodiči a dětmi** – apeluje na zapojení rodičů, kteří tvoří důležitou součást předškolní výchovy
- **dodatečné vzdělávací příležitosti** – popisuje, jak je možné využívat dalších alternativních zařízení, které poskytují dětem předškolní přípravu v případě, že tyto děti nenavštěvují běžnou mateřskou školu či přípravný ročník
- **fundraising a projektové poradenství** – věnuje se možnostem získávání financí, které by bylo možné investovat do posílení předškolní výchovy

Všechna tato navrhovaná opatření by mohla do budoucna sloužit jako inspirace při snaze zapojit do předškolního vzdělávání i ty děti, které na něj v současnosti nedosáhnou. Navrhovaná doporučení, s výjimkou „fundraisingu a projektového poradenství“, nejsou finančně náročná a vychází zejména z osobní aktivity místních významných aktérů (odbor školství, odbor sociálních věcí, vedení základních a mateřských škol, lokálních neziskových organizací, psychologicko-pedagogických poraden apod.).

Systémová komunikace

V současné době chybí ve městě systémová komunikace mezi jednotlivými subjekty podílejícími se na předškolní přípravě dětí. Aktuální informace nejsou koncepčně a jednotně prezentovány veřejnosti. V případě zájmu se kladenská veřejnost i organizace musí jednotlivě obracet na konkrétní instituce.

Návaznost a předávání informací není příliš funkční ani v nestátním neziskovém sektoru. Organizace poskytující podporu rodinám v předškolním vzdělávání se v řadě případů navzájem považují za konkurenty. Od tohoto opatření očekáváme, že může pomoci nestátním organizacím i institucím vytvořit rámec bezpečných, navzájem sdílitelných informací, a že podpoří jejich předávání, sdílení a transparentnost.

Příklad dobré praxe: Mezirezortní komunikace v oblasti předškolního vzdělávání ve městě Tábor

Město Tábor je druhé největší město Jihočeského kraje s 35 tisíci obyvatel. Má vlastní odbor školství, mládeže a tělovýchovy, který se zapojil společně s odborem sociálních věcí (především orgánem sociálně právní ochrany dětí a sociální prací), mateřskými školami, pedagogicko-psychologickou poradnou a neziskovými organizacemi do přípravy lokální koncepce předškolního vzdělávání, která městu Tábor dosud chyběla. Ustanovila se setkání zástupců z těchto institucí, na nichž se pak řešily dílčí návrhy, jejichž cílem je umožnit předškolní vzdělávání co nejširšímu počtu dětí, které jsou do budoucna ohroženy školním neúspěchem. Prioritou tedy bylo nastavení mezíresortní komunikace a předávání si informací ohledně dětí, které nenavštěvují mateřskou školu, popřípadě předškolní klub neziskové organizace Cheiron T.

V tomto směru se podpořila spolupráce mezi městem a nestátními organizacemi, které pracují s rodinami ze sociálně znevýhodněného prostředí. Vznikl informativní leták s kontakty na odbor sociálních věcí a organizaci Cheiron T, o.p.s., který je distribuován u pediatriů, k nimž docházejí děti ve věku pěti let na povinnou zdravotní prohlídku. Velkým tématem, o kterém se diskutovalo, byly také potřeby mateřských škol především v oblasti supervizí, dalšího vzdělávání pedagogů a předávání si příkladů dobré praxe. Mnohé mateřské školy jsou vedeny pod školami základními a vedoucí pedagogové nemají vždy přístup k důležitým informacím, které se jejich školky týkají. Z toho důvodu se ustanovila ve spolupráci s odborem školství, mládeže a tělovýchovy dvě setkání ročně prioritně zaměřená na pedagogy mateřských škol a doplněná o hosty z řad pedagogicko-psychologické poradny, orgánu sociálně právní ochrany dětí, terénních pracovníků města, atd. S celou touto koncepcí pak úzce souvisí otázka financování v souvislosti se získáním měkkých projektů pro předškolní vzdělávání, která se nyní s městem Tábor aktuálně řeší s ohledem na chystané finanční výzvy pro tuto oblast.

Potřeby

Potřeba předškolního vzdělávání města Kladna není z pohledu jeho zástupců definována. Nejeví zájem o spolupráci. Závěr byl vyhodnocen pouze z veřejných dokumentů a dílčích zkušeností z jednání a setkání.

Publikované stanovisko města je:

V obci nejsou systémové nedostatky v předškolním vzdělávání.

Občané, kteří své děti do tohoto stupně vzdělání nezapojují, o to buď nestojí, nebo si to nezaslouží. (Zásluhovost je jedna z věcí, která je ze strany města vůči sociálně znevýhodněným velmi často zmiňována.)

Předškolní vzdělávání je přístupné všem dětem předškolního věku. V současné době hodnotí město kapacitu MŠ jako dostatečnou, z velké míry však není využívána rodinami dětí s nízkým sociálně ekonomickým statutem. Jako zásadní pro efektivní předškolní vzdělávání dětí z ohrožených rodin je vstřícnější postoj zřizovatele MŠ i jednotlivých institucí. Již při prvním selhání (absence v MŠ, neomluvení, pozdní zaplacení), jsou tyto děti nekompromisně vyřazeny.

Je potřeba definovat a identifikovat ohrožené rodiny s dětmi a podpořit je, aby využívaly možností předškolního vzdělávání. Zároveň je nezbytná jejich podpora, aby nedocházelo k předčasnému ukončení docházky do mateřských škol.

Současný stav

Pravidelná setkávání zástupců oddělení školství, mateřských škol ani nestátních neziskových organizací neprobíhají. Jednotliví aktéři byli v průběhu projektu oslovováni s nabídkou spolupráce, skupinové setkání se však pro žádného z nich neukázalo jako priorita.

Spolupráce nad klientskými kauzami nebývá problematická. Jedná se však vždy jen o konkrétní případy a maximálně třístranné schůzky. Vzhledem k tomu, že pro zřizovatele MŠ nejsou systémové nedostatky patrné, je pravděpodobné, že ostatní organizace často významně financované městem Kladnem nechtějí být proti tomuto stanovisku v opozici.

Ohrožené děti, zejména ty z rodin s nízkým sociálně ekonomickým statutem, se do předškolního vzdělávání v Kladně zapojují minimálně. Pokud do MŠ nastoupí, velmi často jejich docházka nepřekročí dobu několika týdnů.

Stávající přípravné ročníky při základních školách se jeví jako značně problematické. ZŠ Školská je základní školou s běžným vzdělávacím programem a má speciální třídy pro dyslektické děti. Jedná se však o školu segregovanou. Druhou školou, která nově otevřela přípravný ročník, je ZŠ Pařížská. Základní škola Pařížská



Současný stav

je sice od ledna 2014 oficiálně školou základní, převážná část dětí se zde však nevzdělává podle vzdělávacího programu pro základní školy a navštěvují ji téměř výhradně žáci z chudých a sociálně znevýhodněných rodin. Riziko, že žáci navštěvující přípravné ročníky na výše zmíněných segregovaných školách budou pokračovat ve vzdělávání právě tam, je příliš vysoké. Třetí školou zřizující přípravný ročník je ZŠ Doberská, která však přijímá výhradně děti zapsané do 1. tříd na této škole.

Cílový stav

Vytvoření funkčních komunikačních procesů mezi institucemi a organizacemi spojenými s předškolním vzděláváním ohrožených dětí.

Existuje funkční platforma setkávání ředitelů mateřských škol se zřizovatelem i dalších aktérů, kteří v Kladně poskytují dodatečné vzdělávací příležitosti.

Existuje systémová podpora ohrožených rodin s dětmi.

Akce pro zavedení

Mapování „neformálních“ kontaktů. Hledány byly především v neziskovém sektoru a ve vytípaných MŠ.

Tvorba a nabídka rámce neformálního setkávání, stanovení jejich frekvence, cíle a strategie.

Priorita, termíny, harmonogram

1. hledání kontaktů, jejich oslovování, schůzky (červen/září 2015)
2. první neformální setkání s více subjekty, prezentace společných myšlenek, návrhy, podněty, připomínky (říjen 2015)



Setkání se zástupci institucí a organizací

Cíle činnosti	Bližší seznámení s jednotlivými zástupci organizací s důrazem na osobní vazby, společná témata a zájmy. Práce na společném dokumentu.
Kroky k naplnění cíle	• oslovení klíčových organizací a institucí • navázání spolupráce s jednotlivými aktéry • příprava jednotlivých setkání a jejich programu • efektivní a rychlé zpracování výstupů ze schůzek • průběžné vyhodnocování plánu, revize stanovených cílů
Intervence k zajištění činnosti	Určení termínu s dostatečným předstihem, včasná rezervace místnosti, vytvoření a rozeslání pozvánek. Zhotovení zápisu z jednání zahrnujícího úkoly pro jednotlivé účastníky. Při každém setkání projít na úvod minulý zápis a zkontrolovat úkoly.
Zahájení činnosti	2015
Harmonogram	V přípravné fázi minimálně jedno setkání / kontakt měsíčně. Od zahájení skupinového setkávání domluvit interval s účastníky společně, cca 1× za 8 týdnů.
Za činnost zodpovídá	Doporučená odpovědná osoba: vedoucí oddělení školství příp. jím pověřená osoba, která setkání připravuje a organizuje, vytváří a rozesílá pozvánky, připravuje a vyhodnocuje program, provádí a rozesílá zápis a moderuje diskuzi.



Na činnosti spolupracuje	Zástupci mateřských škol, sociálního odboru, pedagogických poradenských zařízení a nestátních neziskových organizací působících ve městě.
Počty osob, kterých se opatření týká	Děti předškolního věku s důrazem na ty ohrožené školním neúspěchem.
Předpokládaný rozpočet na činnost	Setkávání nepředpokládá žádné specifické náklady. Jsou srovnatelné s náklady běžných porad. Veškerá agenda se dá vyřizovat především elektronicky.
Předpokládaná rizika/ Problémová místa	• neztotožnění se s opatřením ze strany jednotlivých aktérů • udržení funkční a motivované skupiny • vytvoření bezpečného prostředí pro jednotlivé členy (zejména ochota přinášet podněty)
Způsoby hodnocení kvality/ efektivity	Setkání jsou příjemná a efektivní, zápis je vyhotoven do druhého dne, zahrnuje úkoly a výstupy (jednotliví účastníci na zápis reagují a připomínají ho). Společné hodnocení skupiny cca na každém 4. setkání. O setkání mají účastníci zájem, pravidelně se účastní, případně se omlouvají, nebo posílají zástupce. Jednotliví členové skupiny spolupracují i mimo pracovní skupinu. Zřizovatel na základě výstupů z pracovní skupiny přijímá opatření vedoucí ke zlepšení situace v oblasti předškolního vzdělávání.



Sběr dat

V Kladně chybí funkční a ucelený systém pravidelného sběru dat monitorující reálný počet dětí, které nevyužívají žádnou formu předškolního vzdělávání. Z tohoto důvodu chybí podklady pro možnost včasné intervence u těchto dětí. Většina z nich má bez strukturované předškolní přípravy vážné potíže se zvládnutím učiva již v prvních třídách základních škol. Body uvedené v Kartě potřeb by měly pomoci k systémovému sběru informací, jež by pomohly děti ohrožené školním neúspěchem včas identifikovat a následně s nimi pracovat.

Příklad dobré praxe: Sběr dat plzeňským odborem školství, mládeže a tělovýchovy

Plzeň je statutární město na západě Čech a metropole Plzeňského kraje. Žije zde zhruba 170 tisíc obyvatel. Ve městě dlouhodobě chyběl funkční a ucelený systém pravidelného sběru dat zaměřený na skutečný počet dětí, které vypadávají z předškolního vzdělávání. Chyběly tedy podklady pro možnost včasné intervence u těchto dětí. Po vyjednávání s plzeňským odborem školství, mládeže a tělovýchovy (OŠMT) se podařilo nastavit jednotný způsob sběru dat.

Na začátku školního roku 2014/2015 proběhl pilotní sběr dat prostřednictvím stručného dotazníku. Dotazníkové šetření OŠMT se realizovalo v rámci úvodních třídních schůzek a týkalo se všech 1838 žáků prvních ročníků. Počet vrácených dotazníků byl 1731. Zřizovatel škol na základě výzkumu získal informace o podílu dětí, které navštěvovaly mateřskou školu, případně přípravný ročník. Zjistil také, jak dlouho příprava v předškolním zařízení trvala i jaké je procento dětí, které nenavštěvovaly žádné předškolní zařízení. Tento počet významně koreluje s počtem dětí ohrožených školním neúspěchem.

Po pilotním výzkumu byl ve spolupráci s OSPD a neziskovou organizací Tady a teď dotazník upraven a doplněn tak, aby byly získané informace přesnější.

Každoroční sběr dat umožní plzeňskému odboru školství, mládeže a tělovýchovy srovnání statistických údajů v průběhu času. Výsledky dotazníkového šetření tak přinesou možnost srovnání, zda v jednotlivých letech počet dětí ohrožených školním neúspěchem klesá, stoupá, případně stagnuje.

Na základě výstupů výzkumu se odbor školství, mládeže a tělovýchovy v Plzni může zaměřit na školy, které se potýkají s vyšším počtem dětí ohrožených školním neúspěchem. Konkrétní podoba podpory těchto škol je v současné době v jednání. Dotazníkové šetření v prvních třídách všech plzeňských základních škol bylo poprvé realizováno na začátku školního roku 2014/2015. Odbor školství, mládeže a tělovýchovy v Plzni se zavázal sběr dat realizovat každoročně.

Potřeby

- Nastavení jednotného sběru dat potřebných pro odborný odhad dětí ohrožených školním neúspěchem.
- Využití získaných informací k včasné intervenci u dětí ohrožených školním neúspěchem.
- Přijetí opatření umožňující snížit počet těchto dětí.
- Kromě sběru výše uvedených dat využít také dat z matriky, Českého statistického úřadu apod.
- Pravidelné sledování počtu dětí ohrožených školním neúspěchem včetně monitorování demografického vývoje.

Současný stav

Dle vyjádření zřizovatele kladenských mateřských škol je jejich aktuální kapacita zcela dostačující. Město Kladno však nereflektuje potřeby dětí, které ze systému předškolního vzdělávání zcela vypadávají. Právě u této skupiny je však zvýšené riziko selhávání již v prvních ročnících základních škol.

Oddělení školství chybí informace o dětech, které před nástupem do základní školy nenavštěvují žádné předškolní zařízení.

Absence aktuálních podkladů znemožňuje včasnou intervenci a přijetí účinného systému preventivních opatření.

Cílový stav

Oddělení školství má nastaven jednotný sběr dat potřebných pro odborný odhad počtu dětí ohrožených školním neúspěchem. Pro určení přesného počtu těchto dětí jsou do sběru dat zapojené i soukromé mateřské školky, případně další zařízení poskytující dodatečné vzdělávací příležitosti.

Oddělení školství získává každoročně od základních škol podklady, díky kterým je schopno kvalifikovaného odhadu počtu dětí ohrožených školním neúspěchem. Získané informace zřizovatel škol využívá se záměrem tento počet postupně snižovat.

Oddělení školství každoročně hodnotí základní školy, do kterých nastupuje větší počet žáků ohrožených školním neúspěchem. Tyto školy následně ve spolupráci s lokálními nestátními neziskovými organizacemi podporuje. V případě zjištění výrazné kumulace ohrožených dětí v jedné škole zvažuje desegregační opatření, např. změnu spádovosti škol.



Akce pro zavedení

Seznámení zřizovatele s navrhovaným opatřením.

Nastavení pravidelného sběru dat ve spolupráci s OSPOD.

Stanovení odpovědné osoby za zpracování odborného odhadu počtu ohrožených dětí na základě realizovaného dotazníkového šetření. Tato osoba bude odpovědná také za aktualizaci údajů o vývoji tohoto trendu ve městě.

Oddělení školství provádí sběr dat a zpřístupňuje získaná data i dalším aktérům.

Získaná data jsou využívána jako podklad k přijetí opatření snižujících počet dětí nezapojených do předškolního vzdělávání v Kladně např. jako součást analýz do projektů, argument k posílení terénní práce odboru sociálních věcí i lokálních NNO apod.

Priorita, harmonogram

- jednání o navrhovaném opatření s oddělením školství
- oslovení vedení škol, vysvětlení smyslu opatření
- oslovení dalších relevantních partnerů
- zpracování výchozího odborného odhadu dětí nezapojených do předškolního vzdělávání
- posílení terénní práce (zejména v sociálně ohrožených lokalitách) před zápisem do mateřských škol
- vyhodnocení dat z dotazníků
- na základě získaných dat jsou přijata opatření snižující počet dětí ohrožených školním neúspěchem



Vytvoření systému pravidelného sběru dat a jeho zavedení do praxe

Cíle činnosti

- systematický sběr dat zaměřený na děti ohrožené školním neúspěchem
- zaměření na děti předškolního věku ze sociálně znevýhodněných rodin a tvorba strategie jejich začlenění do předškolního vzdělávání
- určení rozsahu potřebných podpůrných opatření
- realizace preventivních a podpůrných opatření zaměřených na včasný nástup rizikových skupin do předškolního vzdělávání
- zaměření na děti předškolního věku ze sociálně znevýhodněných rodin a tvorba strategie jejich začlenění do předškolního vzdělávání
- určení rozsahu potřebných podpůrných opatření
- realizace preventivních a podpůrných opatření zaměřených na včasný nástup rizikových skupin dětí do systému předškolního vzdělávání

Kroky k naplnění cíle

Sběr základních dat:

- zjištění celkové kapacity míst ve všech kladenských mateřských školách a aktuálního počtu dětí předškolního věku žijících na území města
- získání informací ze základních škol o nejvíce ohrožených dětech (děti s odkladem školní docházky a děti, které se nedostavily k zápisu do ZŠ ...)
- průběžná evidence dat o počtech dětí, které jsou v daném měsíci osvobozeny od plateb školného kvůli hmotné nouzi
- sběr dat od ÚP – zjištění počtu rodin s dětmi ve věku 3–5 let, kterým jsou vypláceny dávky hmotné nouze (např. doplatek na bydlení) v režimu tzv. případů hodných zvláštního zřetele
- sběr dat od OSPOD – počty rodin s dětmi ve věku 3–5 let, na které je nařízen soudní dohled

Sběr a vyhodnocení dat z dotazníkového šetření.

Seznámení všech relevantních aktérů s výsledky šetření.

Intervence k zajištění činnosti

Určení odpovědné osoby vedoucím oddělení školství.

Odpovědná osoba data shromažďuje ve stanovené struktuře a četnosti, zpracovává analýzu a data předává k využití relevantním aktérům, kteří poskytují včasnou péči a podporu ohroženým dětem.



Harmonogram	• informování všech relevantních aktérů 5–6/2015 • příprava dotazníku pro sběr dat 7–8/2015 • pilotní dotazníkové šetření realizované na všech základních školách na území města 9–10/ 2015 • vyhodnocení dotazníkového šetření 11/2015 • identifikace škol s nejvyšším počtem ohrožených dětí 12/2015 • případná úprava dotazníku 12/2015
Za činnost odpovídá	Doporučená odpovědná osoba: pověřený pracovník vedoucím oddělení školství.
Na činnosti spolupracuje	Oddělení školství, OSPOD, úřad práce, vedení mateřských a základních škol, nestátní neziskové organizace.
Počty osob, kterých se opatření týká	Rodiny s dětmi ve věku 3–6 let žijící na území města.
Předpokládaný rozpočet	Mzdové náklady odpovědné osoby spojené s prací nad rámec běžného úvazku.
Předpokládaná rizika	• neztotožnění se jednotlivých aktérů s opatřením • ochota odpovědných institucí shromažďovat a sdílet potřebná data • kapacita pověřených pracovníků, časová náročnost • nezájem institucí o vzájemnou spolupráci
Hodnocení kvality	• realizace každoročního sběru dat • vyšší počet ohrožených dětí zapojených do předškolního vzdělávání



Spolupráce s rodiči a dětmi

Předškolní vzdělávání má zásadní vliv na budoucí úspěšnou školní kariéru dítěte. Ohrožené děti často předškolní zařízení nenavštěvují a ani v domácím prostředí není věnována potřebná pozornost jejich rozvoji. Do prvních tříd nezřídka nastupují s výrazným handicapem a z tohoto důvodu selhávají již v prvních ročnících základních škol.

Příklad dobré praxe: Adaptační dny v Liberci

Liberec je statutární město na severu Čech a krajské město Libereckého kraje. Má přes 100 tisíc obyvatel. Úspěšnému zvládnutí přechodu dětí z předškolního klubu do běžných mateřských škol v Liberci napomáhá realizace adaptačních dnů v partnerské mateřské škole. Předškolní klub liberecké pobočky organizace Člověk v tísni, o.p.s. má kapacitu 12 dětí, z toho vždy skupinka 5 dětí dochází do blízké mateřské školy. Jedná se především o předškoláky nebo děti, které mají nastoupit do běžné mateřské školy.

Děti z klubu navštěvují školku 2× měsíčně, pracovníci obou zařízení plánují zvýšit frekvenci návštěv na jeden den v týdnu. Chlapci a děvčata z liberecké předškolky se účastní běžného dopoledního programu včetně mimořádných akcí např. divadelních představení, v mateřské škole dostávají i svačinu. Do mateřské školy je doprovází pracovníce předškolního klubu, která je přítomna po celou dobu programu, do jeho průběhu však nezasahuje. Její rolí v MŠ je především posílení jistoty dětí z předškolního klubu a řešení případných konfliktů. O zbytek skupiny se mezitím stará asistentka předškolního klubu. Rodiče dětí z obou zařízení jsou o probíhající aktivitě informováni. Také děti ze spolupracující mateřské školy již předškolní klub ČvT navštívili, jako problém se ovšem ukázala limitovaná kapacita klubu.

Adaptační dny úspěšně probíhají již od října 2014 a liberecký předškolní klub v nich bude pokračovat i v následujícím školním roce. Opatření významně pomáhá odbourat bariéry a nedůvěru jak na straně ohrožených dětí a jejich rodičů, tak na straně pedagogického personálu i dětí (a jejich rodičů), které běžnou mateřskou školu navštěvují. V průběhu realizace oslovilo libereckou pobočku vedení další mateřské školy se zájmem o spolupráci.

Potřeby

Navržení, příprava a realizace aktivit, které budou systémově motivovat a podporovat rodiny v oblasti předškolního vzdělávání. Důraz je kladen také na rodiče dětí ohrožených školním neúspěchem. Na přípravě zmíněných aktivit se podílejí zástupci mateřských škol, školského odboru, nestátních neziskových organizací, školských poradenských zařízení, OSPOD a další aktéři.

Zavedení funkčního systému adaptačních nástrojů, které pomáhají všem rodičům v Kladně a jeho nejbližšímu okolí překonávat počáteční obtíže spojené s nástupem dítěte do klasické mateřské školy. (např. realizace dnů otevřených dveří, adaptačních dnů apod.)

Podrobná analýza potřeb dětí ohrožených budoucím školním neúspěchem.

Podpora vzniku fungující sítě podpůrných a odborných služeb zaměřených na práci nejen s ohroženými dětmi, ale i s jejich rodinami.

Podpora vzniku přípravných ročníků na většině kladenských základních škol.

Současný stav

V současné době navštěvuje mateřské školy v Kladně jen minimum ohrožených dětí. Je tomu tak z důvodu překážek na straně institucí (nepřipravenost na vzdělávání ohrožených dětí, úplata za předškolní vzdělávání, úplata za školní stravování ...) i na straně rodičů (nedostatek finančních prostředků na stravné a úplatu za předškolní vzdělávání, nedůvěra na straně rodičů ...). Pokud rodiče ohrožených dětí vyhledávají předškolní péči, využívají spíše nabídku předškolních klubů provozovaných neziskovými organizacemi (nižší práh služeb, bezplatně poskytované služby ...). Děti s odkladem školní docházky nebo děti v posledním roce před zahájením povinné školní docházky zčásti využívají přípravných ročníků. Ve školním roce 2014/15 však přípravný ročník otevřely pouze dvě základní školy, které lze označit jako segregované.



Cílový stav

Město Kladno aktivně analyzuje potřeby ohrožených dětí a pomáhá vytvářet předpoklady pro fungující síť podpůrných a odborných služeb zaměřených na práci s ohroženými dětmi a jejich rodinami.

Existuje funkční systém motivace a podpory rodin dětí, které by mohly být ohroženy školním neúspěchem v oblasti předškolního vzdělávání.

Existuje systém adaptačních nástrojů, které pomáhají všem rodičům v Kladně překonávat počáteční obtíže při nástupu do mateřské školy.

Existuje fungující síť podpůrných a odborných služeb, kterou mohou využívat pedagogové a vedení mateřských škol.

Přípravné ročníky neslouží jako náhrada předškolního vzdělávání. Využívají je pouze děti s odkladem školní docházky. Přípravné ročníky zřizuje většina škol na území města Kladna, ne jen školy segregované.

Akce pro zavedení

- Na úrovni všech zapojených aktérů existuje shoda o posílení intervence směrem k rodičům.
- Vedení a pedagogové mateřských škol se ztotožňují s myšlenkou adaptačních aktivit.

Harmonogram

Vyjednávání s vedoucím oddělení školství a dalšími jednotlivými aktéry.



Zvýšené informační aktivity směrem k rodičům

Cíle činnosti

Realizace informačních aktivit pro rodiče s důrazem na rodiče ohrožených dětí. Na realizaci se podílí nestátní neziskové organizace, OSPOD, školská poradenská zařízení, mateřské školy a pediatři na území města Kladna.

Příklady informačních aktivit:

- Včasné informování o zápisech do mateřských škol, termínech zápisů a záležitostech potřebných k úspěšnému zápisu do MŠ.
- Seznámení rodičů chudých dětí s možnostmi zvyšujícími šance v MŠ po nástupu setrvat, např. odpuštění úplaty za předškolní vzdělávání.
- Informování o alternativách předškolního vzdělávání např. předškolních klubech, přípravných ročnících (s upozorněním na rizika vyplývající z jejich existence na segregované škole) apod.
- Informování o alternativních možnostech v rámci mateřských škol, např. docházka pouze dopoledne, hrazení stravného den předem apod.
- Posílení motivace rodičů ke vzdělávání jejich dětí prostřednictvím poskytování sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi příp. dalších podpůrných služeb.

Kroky k naplnění cíle

- Příprava souboru opatření zaměřených na zvyšování informačních aktivit směrem k rodičům v oblasti předškolního vzdělávání.
- Zapojení zástupců všech relevantních institucí.
- Jednání se zástupci vedení města, vedení mateřských škol a dalšími aktéry o jednotlivých aktivitách.
- Zajištění koordinace jednotlivých aktivit.

Intervence k zajištění činnosti

Jednání s vedením města o pověření osob, které budou zodpovědné za realizaci jednotlivých opatření.

Zahájení činnosti

2015



Harmonogram	• vyjednávání od 5-6/2015 • realizace v období zápisů do MŠ pro rok 2015/16 – pravděpodobně v březnu
Za činnost zodpovídá/ zajišťuje	Doporučená odpovědná osoba: vedoucí oddělení školství
Na činnosti spolupracuje	Zástupci mateřských škol, školského odboru, nestátních neziskových organizací, školských poradenských zařízení, OSPOD a dalších relevantních aktérů.
Počet osob, kterých se opatření týká	Rodiče dětí ve věku 3-7 let
Předpokládaný rozpočet	Nepředpokládáme žádné specifické náklady.
Předpokládaná rizika	Neochota města podílet se na řešení problematiky předškolního vzdělávání. Neochota mateřských škol realizovat některé aktivity.
Způsoby hodnocení kvality	Zvýšení počtu ohrožených dětí v předškolních zařízeních.



Informování rodičů dětí ohrožených školním neúspěchem o zápisech

Cíl činnosti	Zvýšit informovanost rodičů dětí ohrožených školním neúspěchem o termínech zápisů do mateřských škol. Zvýšit povědomí rodičů dětí ohrožených školním neúspěchem o významu předškolního vzdělávání pro jejich děti.
Kroky k naplnění cíle	• Vytvořit leták se základními informacemi k zápisu do mateřských škol. • Posílit spolupráci všech relevantních aktérů (pracovníci MŠ a ZŠ, OSPOD, školských poradenských zařízení, NNO, pediatři a další aktéři). • Zaměřit informační kampaň především na rodiny žijící v chudobě a sociálním vyloučení (ubytovny, sociálně vyloučené lokality).
Intervence k zajištění činnosti	Komunikace se všemi relevantními aktéry, kteří jsou v kontaktu s cílovou skupinou (pracovníci MŠ, ZŠ, školských poradenských zařízení, OSPOD, NNO, pediatři ...). Plošné informování rodin žijících na ubytovnách a v sociálně vyloučených lokalitách především prostřednictvím terénních sociálních pracovníků.
Zahájení činnosti	Prosinec 2015
Harmonogram	• oslovení všech relevantních aktérů / prosinec–únor 2016 • tvorba informačního letáku / leden 2016 • vytipování lokalit, které budou do akce zahrnuty / leden 2016 • plošné informování rodin / únor–březen 2016
Za činnost zodpovídá/ zajišťuje	Doporučená odpovědná osoba: vedoucí oddělení školství nebo jím pověřená osoba



Na činnosti spolupracuje	Pracovníci MŠ, ZŠ, školských poradenských zařízení, OSPOD, NNO, pediatři.
Předpokládaný rozpočet na činnost	Opatření nevyžaduje žádnou významnou finanční podporu.
Předpokládaná rizika	Neztotožnění se s opatřením ze strany jednotlivých aktérů, nezájem rodičů.
Způsoby hodnocení kvality/ efektivity	Navýšení počtu dětí ohrožených školním neúspěchem (především těch žijících na ubytovnách a v sociálním vyloučení) u zápisů do MŠ.



Asistence rodičům při zápisích do mateřských škol

Cíl činnosti	Podpora rodičů ohrožených dětí při zápisu do mateřských škol.
Kroky k naplnění cíle	• nabídka možnosti spolupráce terénním pracovníkům OSPOD a nestátním neziskovým organizacím poskytujícím terénní sociální práci a sociálně aktivizační služby • nabídka doprovodu k zápisu rodinám ohrožených dětí (zejména klientům TSP a SAS) • realizace doprovodů k zápisům do MŠ
Intervence k zajištění činnosti	Jednání s pracovníky nestátních neziskových organizací s důrazem na ty, které poskytují terénní sociální práci a sociálně aktivizační služby.
Zahájení činnosti	2015
Harmonogram	• setkání pracovníků / prosinec 2015 • nabídka asistence jednotlivým rodinám / únor–březen 2016 • realizace doprovodů rodičů ohrožených dětí k zápisům / březen 2016
Za činnost zodpovídá/ zajišťuje	Doporučená odpovědná osoba: vedoucí oddělení školství nebo jím pověřená osoba
Na činnosti spolupracuje	Pracovníci školského oddělení, NNO, MŠ a OSPOD



**Předpokládaný
rozpočet na
činnost**

Opatření nevyžaduje žádnou významnou finanční podporu.

**Předpokládaná
rizika**

Neztotožnění se s opatřením ze strany jednotlivých aktérů, nezájem rodičů.

**Způsoby
hodnocení
kvality/
efektivity**

Navýšení počtu dětí ohrožených školním neúspěchem (především těch žijících na ubytovnách a v sociálním vyloučení) u zápisů do MŠ.



Dodatečné vzdělávací příležitosti

V současné době je město Kladno zřizovatelem 24 mateřských škol. Kromě MŠ zřizovaných městem je v Kladně jedna církevní a jedna soukromá mateřská škola. Kapacity mateřských škol jsou průběžně posilovány ve vazbě na nárůst demografické křivky. Mateřské školy na území města prakticky nenavštěvují děti ohrožené školním neúspěchem, tedy především děti z rodin s nízkým sociálně ekonomickým statutem. Drtivá většina z nich má přitom bez strukturované předškolní přípravy vážné potíže se zvládnutím učiva již v prvních třídách základních škol. Tato karta shrnuje informace o dodatečných možnostech vzdělávání a nastiňuje způsob, jak s těmito možnostmi pracovat.

Příklad dobré praxe: Fungování předškolního klubu organizace Člověk v tísni, o.p.s. v Kladně

Od roku 2010 poskytuje kladenská organizace Člověk v tísni, o. p. s. dětem ohroženým školním neúspěchem předškolní klub. Klub funguje na principu běžné školky, děti od 3 do 7 let sem dochází v dopoledních hodinách čtyři dny v týdnu. Hlavním cílem je jejich příprava na vstup do běžné mateřské a základní školy. Služba je klientům poskytována bezplatně na základě smlouvy. Program a zaměření klubu pomáhá zvyšovat sociální a komunikační dovednosti a rozvíjet další kompetence.

Chlapci a děvčata se v klubu učí znalostem, dovednostem a návykům nezbytným pro přechod do běžné mateřské školy nebo k úspěšnému vstupu a vzdělávání na základní škole. Klub je často pro děti prvním místem, které nabízí setkání s jiným prostředím, než je prostor sociálně vyloučené lokality. Mnohé z nich mají poprvé možnost hrát si a vzdělávat se v kolektivu svých vrstevníků, zvykat si na řízenou činnost, učit se dodržovat režim, vědomě jednat podle pravidel i přijímat dospělou autoritu. Kromě běžného programu v klubu, který je blízký programu běžné školky, se pracovnice snaží dětem poskytovat i zážitky formou výletů, exkurzí nebo návštěv divadelních představení.

Pracovnice klubu vytváří každému dítěti individuální plán podle jeho potřeb. Poskytovaná služba je rozšířena o individuální práci s rodinami a dětmi v jejich domácím prostředí. Je snaha podchytit včas případné výchovné nebo vzdělávací obtíže dítěte, zprostředkovat rodičům dítěte odborné poradenské zařízení a případně zajistit návaznou službu. Předškolní klub využívá principů práce pedagogiky Grunnlaget a nově také metodu Persona Dolls, která je založena na otevřené komunikaci s dětmi prostřednictvím speciální panenky.

Na začátku roku 2015 otevřela kladenská pobočka Čvt druhý předškolní klub na ubytovně Plynárenská. V současné době ho navštěvují děti z ubytovny 2x týdně. Předškolní kluby fungují na podobném principu ve všech 16 městech zapojených do projektu „Pojďte do školky!“.

Současný stav

V Kladně v současné době fungují následující zařízení, poskytující dodatečné možnosti předškolního vzdělávání. Jak vyplývá z níže uvedené tabulky, kromě předškolních klubů dvou neziskových organizací jsou ostatní možnosti vzhledem k finanční zátěži pro velkou část rodin ohrožených dětí finančně nedostupné.

Zřizovatel	Typ zařízení	Frekvence	Úhrada
Člověk v tísni, Kladno	2× Předškolní klub	4× týdně (resp. 2×)	x
Rosa – centrum pomoci ohroženým dětem	Předškolní klub	2× týdně dopoledne	x
Malíčkov s.r.o.	Soukromá MŠ	5× týdně	6000,-/měsíc
Centrum Tulipán	Soukromé zařízení pro děti předškolního věku	5× týdně	40–80,-/hod dle počtu hodin
Labyrint – středisko volného času vzdělávání služeb	Lesní klub Sojka	5× týdně	250 Kč/den
Labyrint	Předškolička	5× týdně dopoledne	110 Kč/den
Labyrint	Kroužky: Budu školáček Cvičení Anglická školička Výtvarnáček Barvínek Hlíňáka Diskohrátky Flétna sopránová Hudební školička IQ klub předškoláci	1× týdně – 1× měsíčně	Od 900,- do 1950,- / rok Možnost úhrady po pololetí. Kroužek Hlíňáka je pro předškoláky zdarma
Zábavné rodinné centrum Kulihrášek	Kurzy pro předškoláky	1× týdně	1400 Kč/ 12 lekci /45 min.
Skautské středisko Stopa	Oddíl Psohlavci 5–8 let Oddíl Medvíďata 5–8 let	1× týdně + výlety 1× týdně + výlety	800,-/rok + výlety Možnost snížení poplatku

Potřeby

Zajistit monitoring počtu a kapacity zařízení nabízejících dodatečné možnosti předškolního vzdělávání.

Informace o alternativních možnostech předškolního vzdělávání šířit mezi rodičovskou i odbornou veřejností (pracovníci MŠ a ZŠ, OSPOD, školských poradenských zařízení, NNO, pediatři a další aktéři).

Podporovat stávající zařízení i vznik nových, které dodatečné možnosti předškolního vzdělávání poskytují, s důrazem na ty, které poskytují služby rodinám zdarma, případně s jejich nízkou finanční spoluúčastí.

Cílový stav

V Kladně existuje dostatek alternativních zařízení nabízejících předškolní vzdělávání dětem, které z kapacitních nebo jiných důvodů nemohou navštěvovat MŠ.

Možnosti dodatečného předškolního vzdělávání jsou dobře známy relevantním aktérům (pedagogové a ředitelé MŠ a ZŠ, pracovníci školských poradenských zařízení, OSPOD, zástupci NNO, pediatři a další)

Jednotliví aktéři informují rodiče o dalších možnostech předškolního vzdělávání.

Akce pro zavedení

- vytvoření přehledu alternativních možností předškolního vzdělávání
- zahájení spolupráce se zařízeními poskytujícími dodatečné možnosti vzdělávání
- zahájení spolupráce s rodičovskou veřejností

Priorita, harmonogram, termíny

2015



Monitoring zařízení poskytujících dodatečné vzdělávací příležitosti

Cíle činnosti	Cílem je mít přehled o počtu, druhu, kapacitě a podmínkách zařízení poskytujících dodatečné vzdělávací příležitosti.
Kroky k naplnění cíle	- komunikace s jednotlivými zařízeními poskytující dodatečné vzdělávací příležitosti - vytvoření informačního letáku pro rodiče - monitoring zařízení a aktualizace informačního letáku alespoň 1× ročně
Intervence k zajištění činnosti	- informování všech relevantních aktérů - distribuce informačního letáku všem relevantním aktérům
Zahájení činnosti	2015
Harmonogram	- září–říjen 2015 mapování zařízení poskytujících dodatečné vzdělávací příležitosti - listopad 2015 vytvoření letáku pro rodiče a odbornou veřejnost - prosinec–únor 2015 informování všech jednotlivých aktérů
Za činnost zodpovídá	Doporučená odpovědná osoba: pověřená osoba vedoucím oddělení školství
Na činnosti spolupracuje	- zařízení poskytující alternativní formy předškolního vzdělávání (viz současný stav) - pedagogové a ředitelé MŠ a ZŠ, pracovníci poradenských zařízení, OSPOD, zástupci NNO, pediatři a další relevantní aktéři
Počty osob, kterých se opatření týká	- rodiče dětí ve věku 3–7 let žijící na území města Kladna - děti ve věku 3–7 let žijící na území města Kladna



Předpokládaný rozpočet	Nepředpokládáme žádné specifické náklady.
Předpokládaná rizika	• neztotožnění se s opatřením ze strany výše uvedených aktérů • neochota zařízení poskytujících dodatečné vzdělávací příležitosti spolupracovat
Způsoby hodnocení kvality	Navýšení počtu ohrožených dětí, které navštěvují mateřské školy a zařízení poskytující dodatečné vzdělávací příležitosti.



Informování rodičů dětí ve věku 3–7 let o vzdělávacích možnostech s důrazem na rodiny dětí ohrožených školním neúspěchem

Cíle činnosti	Cílem je zajistit alespoň minimální předškolní přípravu pro děti ohrožené školním neúspěchem, které nenavštěvují žádné předškolní zařízení.
Kroky k naplnění cíle	Komunikace se všemi relevantními aktéry, kteří jsou v kontaktu s cílovou skupinou (pracovníci MŠ, ZŠ, školských poradenských zařízení, OSPOD, NNO, pediatři ...).
Intervence k zajištění činnosti	• předání aktuálních informací všem relevantním aktérům, kteří jsou v kontaktu s cílovou skupinou • informační kampaně cílené zejména na rodiče dětí ohrožených školním neúspěchem
Zahájení činnosti	2015
Harmonogram	• prosinec 2015 – únor 2016 informování všech jednotlivých aktérů • únor 2016 – březen 2016 přímé informování rodičů dětí ohrožených školním neúspěchem
Za činnost zodpovídá	Doporučená odpovědná osoba: pověřená osoba vedoucím oddělení školství
Na činnosti spolupracuje	Zařízení poskytující alternativní formy předškolního vzdělávání (viz Současný stav), pracovníci OSPOD, školských poradenských zařízení, NNO, pediatři, učitelé v MŠ, ZŠ, rodiče.
Počet osob, kterých se opatření týká	Děti, které propadají systémem předškolního vzdělávání a žádného se jim před nástupem na ZŠ nedostává (zejména děti ohrožené školním neúspěchem).



Předpokládaný rozpočet

Nepředpokládáme žádné specifické náklady.

Předpokládaná rizika

- nedostatek zařízení nabízejících dodatečné možnosti předškolního vzdělávání
- nedostatečná informovanost o jejich existenci a kapacitě
- nedostatečná kvalita přípravy dětí v těchto zařízeních
- neztotožnění některých aktérů (pracovníci MŠ, ZŠ, školských poradenských zařízení, OSPOD, NNO, pediatři ...) s navrhovaným opatřením s následkem nízké informovanosti rodičů

Způsoby hodnocení kvality

Monitorování počtu dětí, které dodatečných vzdělávacích možností využívají.



Fundraising a projektové poradenství

Zařazování dětí se speciálními vzdělávacími potřebami do hlavního vzdělávacího proudu a společné vzdělávání dětí s různými potřebami klade zvýšené nároky na školní prostředí, pomůcky i lidské zdroje. Možností odkud financovat inkluzivní opatření je několik. Přesto je mateřské i základní školy často shánějí a získávají nesystematicky, případně se vzhledem k obavám z velké administrativní zátěže o využití velkých grantových příležitostí vůbec nepokouší.

Častým problémem je také nezkušenost s projektovou přípravou a administrativou i pracovní vytíženost vedení škol a ostatních pedagogů. Školy v důsledku toho finanční prostředky v řadě případů nevyužívají, případně se při realizaci samotných aktivit a projektů potýkají s řadou potíží.

Příklad dobré praxe: Pracovní skupina pro problematiku vzdělávání, projekt „Zvyšování kvality základního vzdělávání“ v Bílině

Bílina je severočeské město v Ústeckém kraji s téměř 16 000 obyvateli. Pracovní skupina pro problematiku vzdělávání v Bílině funguje již od roku 2007. Nejprve byla součástí komunitního plánu, od roku 2010 pak byla vedena Agenturou pro sociální začleňování. Po odchodu Agentury z Bíliny se skupina schází dále, pravidelně se jí účastní až 25 osob. Účastníci setkání pracovní skupiny pro problematiku vzdělávání se scházejí zástupci vedení bílinských škol i řadových pedagogických pracovníků, vedoucí odboru sociálních věcí a zdravotnictví, ředitelka ÚP v Teplicích, zástupci Městského úřadu Bílina i zástupci místních nestátních neziskových organizací.

Jedním z významných úspěchů činnosti této skupiny je příprava projektu OPVK Zvyšování kvality základního vzdělávání na Bílinsku, který byl podpořen a ve školním roce 2014/2015 je realizován. Projekt připravovali zástupci města ve spolupráci s organizací Člověk v tísni, o.p.s., ovšem velkou měrou se na výsledné podobě jednotlivých aktivit podíleli i členové pracovní skupiny Vzdělávání. Do projektu se zapojily všechny tři bílinské základní školy a jedna spadající do ORP.

Každá ze škol využívá dva asistenty pedagoga, 1x týdně služeb psychologa a speciálního pedagoga a diagnostiku třídního kolektivu. Učitelé mají pravidelné supervize a vedení může využívat koučinku. Součástí projektu je i další vzdělávání pedagogů.

Na zapojených školách je pro každý stupeň stanoven jeden klíčový pedagog (obvykle se jedná o zkušené pedagogické pracovníky, metodiky prevence nebo výchovné poradce), který vytipovává děti ohrožené školním neúspěchem, pracuje na jejich individuálním plánu a pravidelně konzultuje s jednotlivými učiteli i metodikem projektu. Pedagogičtí pracovníci jsou za individuální práci s žáky nad rámec své běžné práce finančně odměňováni.

Všechny zapojené školy mají zájem o pokračování projektu, v současné době se jedná o možnosti jeho prodloužení. Jednou ze zvažovaných variant je i finanční podpora některých z realizovaných aktivit městem Bílina. Oblast školství je pro město Bílina jednou z priorit „Chceme metodicky vést školy, pomáhat školám s financováním, vybavování škol za podpory dotací a další,“ uvádí místostarostka města Bíliny Veronika Horová. Po několika letech bude také obnoven chybějící odbor školství, který nahradí oddělení školství momentálně spadající pod finanční odbor.

Úspěšný projekt OPVK Zvyšování kvality základního vzdělávání na Bílinsku je sice určen výhradně podpoře základních škol, může být však značnou inspirací také v oblasti předškolního vzdělávání. Spolupráce jednotlivých aktérů v rámci pracovní skupiny v rámci problematiky vzdělávání v Bílině je příkladem dobré praxe především pro oblast systémové komunikace.

Potřeby

- posílení role zřizovatele při fundraisingu mateřských a základních škol
- podpora vzniku projektových týmů na školách
- školení v oblasti fundraisingu pro vedení škol a pedagogy i další organizace

Současný stav

V současné době je město Kladno zřizovatelem 24 mateřských škol se stávající kapacitou 2073 míst a 15 základních škol s kapacitou 8306 žáků. Kromě MŠ zřizovaných městem je v Kladně jedna církevní a jedna soukromá mateřská škola.

Od roku 2006 jsou kapacity mateřských škol průběžně posilovány ve vazbě na nárůst demografické křivky. Kapacita předškolních zařízení byla na začátku projektu nedostatečná, zřizovatel ji však průběžně navyšoval především přístavbami u stávajících školek. Během dvou let se navýšila o 200 míst, čímž je dle zřizovatele poptávka uspokojena.

Mateřské školy na území města prakticky nenavštěvují děti ze sociálně znevýhodněných rodin. Dle sdělení oddělení školství magistrátu je počet těchto dětí v mateřských školách maximálně deset. Také není znám počet dětí, které žádné předškolní zařízení až do nástupu do základní školy nenavštěvují.

Drtivá většina těchto dětí má přitom bez strukturované předškolní přípravy vážné potíže se zvládnutím učiva již v prvních třídách základních škol.

V současné době v Kladně neexistuje žádná systematická podpora základním školám v oblasti fundraisingu ze strany zřizovatele. Mateřské a základní školy se snaží získávat finance spíše z menších projektových výzev. Velké operační programy školy často nevyužívají, protože jsou spojeny s náročnou přípravou a následným řízením a administrací.

Cílový stav

Magistrát města Kladna zřídí pozici fundraisera pro oblast školství, mapuje potřeby mateřských a základních škol na území města.

Základní školy prohlubují své znalosti a zkušenosti při získávání finančních zdrojů z velkých operačních programů, vědí, jak tyto projekty řídit a administrovat a mají k tomu určené projektové týmy.

Mateřské a základní školy na území města využívají prostředky z grantů na mzdy odborných poradenských pracovníků (psychologů a speciálních pedagogů), asistentů pedagogů, na vzdělávání pedagogických pracovníků i pomůcky.



Akce pro zavedení



- zahájení debaty s vedením města nad možností vzniku pracovní pozice fundraisera pro oblast školství
- zpracování analýzy, která zmapuje zkušenosti jednotlivých škol s přípravou a realizací projektů a jejich potřeb v této oblasti

Projektové poradenství pro mateřské a základní školy a další instituce v Kladně

Priorita, termíny, harmonogram	• zmapování situace na jednotlivých školách • vytvoření fundraisingového kalendáře pro mateřské a základní školy i další organizace • představení projektových výzev a možností • vzdělávání pro vedení škol v oblasti fundraisingu
Cíle činnosti	• posílení role zřizovatele při fundraisingu škol a dalších institucí • podpora vzniku školních projektových týmů • prohloubení znalostí a zkušeností pracovníků škol při získávání finančních zdrojů zejména z velkých operačních programů
Kroky k naplnění cíle	• vytvoření fundraisingového kalendáře pro mateřské a základní školy i další instituce • zajištění vzdělávání v oblasti fundraisingu pro vedení základních a mateřských škol, případně dalších institucí • podpora vzniku školních projektových týmů
Intervence k zajištění činnosti	Seznámení zřizovatele s výhodami spojenými s přijatým opatřením.
Zahájení činnosti	2015
Harmonogram	• představení opatření • monitoring potřeb jednotlivých škol • ustanovení pracovního zařazení a náplně práce fundraisera pro oblast školství • vytvoření fundraisingového kalendáře grantových příležitostí pro kladenské mateřské a základní školy i další organizace



Za činnost zodpovídá/ zajišťuje	Doporučená odpovědná osoba: zřizovatel kladenských mateřských a základních škol (Magistrát města Kladna)
Na činnosti spolupracuje	• vedení mateřských a základních škol • oddělení školství
Počty osob, kterých se opatření týká	Žáci mateřských a základních škol na území města Kladna
Předpokládaný rozpočet na činnost	Náklady na mzdu fundraisera pro oblast školství (lze částečně hradit ze získaných grantů a dotací)
Předpokládaná rizika/ Problémová místa	• Zřizovatel se neztotožňuje s myšlenkou zřízení pozice fundraisera pro oblast školství. • Fundraiser je zahrčován projekty, které s danou oblastí nesouvisí.
Způsoby hodnocení kvality / efektivity	• navýšení objemu podaných a úspěšně realizovaných projektových žádostí • pravidelné mapování potřeb mateřských a základních škol • rozšíření nabídky v oblasti vzdělávání v Kladně





Člověk v tísni, o. p. s.
www.clovekvtisni.cz



Cheiron T, o. p. s.
www.cheiront.cz



Diakonie Českobratrské církve evangelické,
 středisko Vsetín
www.diakonievsetin.cz



OBLASTNÍ CHARITA
 JIHLAVA

Diecézní charita Brno –
 Oblastní charita Jihlava
www.jihlava.charita.cz



SPOLEČNOST
 tady a teď
 Společnost Tady a teď, o. p. s.
www.tadyated.org



IQ Roma servis, o. s.
www.iqrs.cz



Amalthea, o. s.
www.amalthea.pardubice.cz



Občanské sdružení Salingor
www.salingor.cz



Sdružení sociálních asistentů Ostrava, o. s.
www.socialniasistence.cz



INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Projekt CZ.1.07/1.2.00/43.0007 „Pojďte do školky!“ je spolufinancován
Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR.